נייר עמדה אישי – תוצר לדוגמה - עברית

פרטים אישיים

שם המפמ"ר:	ד"ר יוסי לונדין
שם איש הקשר:	מוריה בר-און
תחום הדעת:	היסטוריה חמ"ד

נייר עמדה אישי – תוצר לדוגמה

על פי דרישות המשימה, עליכם **להדגיש ((Bold** את המושגים המופיעים בטקסט המשימה.

בשל מגבלה טכנית, לא ניתן להדגיש את המושגים בתוצר לדוגמה. עם זאת, היעדר ההדגשה בתוצר לדוגמה אינו פוטר אתכם מהדרישה להדגיש את המושגים בעבודה שאתם מגישים.

תשפ"ז כתבו את סמל השאלון/כתבו את שם תת הנושא

האם לקבל את הצעת החלוקה של ועדת פיל?

ראובן זלמנוביץ

תיאור הנושא/הסוגיה/הדילמה

בשנים 1933-1939 התרחשו בארץ ישראל **מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט**, מרד אלים של ערביי הארץ כנגד השלטון הבריטי שכלל פגיעה וטרור כנגד היהודים ונגד הצבא הבריטי. המאורעות פרצו בעקבות שילוב של גורמים שהביאו את ערביי הארץ להאמין שהפעלת טרור נגד הבריטים תביא להקמת מדינה ערבית בארץ. במקביל לפעולות הטרור פתחו הערבים בשביתה כלכלית רחבת היקף.

בעקבות המאורעות, הקימו הבריטים את ועדת פיל, במהלך שנת 1936. תפקיד הועדה היה לבחון את סיבות ההתקוממות ולהציע פתרון לסכסוך בארץ ישראל. ביולי 1937 פרסמה הוועדה את דוח מסקנותיה, ובו קבעה לראשונה כי המנדט הבריטי אינו בר-ביצוע, שכן השאיפות הלאומיות של היהודים והערבים אינן ניתנות לגישור במסגרת מדינה אחת. לפי המנדט הבריטי, אותו קיבלה בריטניה מחבר הלאומים בשנת 1920, בריטניה תשלוט בארץ ישראל באופן זמני במטרה לסייע להקמת מדינה עצמאית עבור העם היהודי, תוך שמירת זכויותיהם של שאר תושבי הארץ.

הוועדה הציעה לחלק את הארץ לשתי מדינות עצמאיות: מדינה יהודית שתשתרע על פני כ-20% משטח הארץ, ותכלול את הגליל, עמק יזרעאל ורצועת החוף מחולון ועד מצפון לעכו, ומדינה ערבית שתכלול את רוב שטח הארץ (יהודה, שומרון והנגב). בנוסף תהיה מובלעת בריטית בה יהיו ירושלים, בית לחם ומסדרון שיקשר אותן לים התיכון. (יוסי בע, המפה איור או מסמך, עמ' 1)

ההנהגה הערבית, בהובלת המופתי חאג' אמין אל-חוסייני, דחתה את התוכנית מכל וכל ועמדה על דרישתה לעצמאות ערבית מלאה. ביישוב היהודי ובתנועה הציונית היו דעות חלוקות: חיים ויצמן ודוד בן-גוריון תמכו בעקרון החלוקה, בעוד מתנגדים מימין ומשמאל שללו אותה. בסופו של דבר, בשל ההתנגדות הערבית והסלמת המרד, זנחה בריטניה את יישום התוכנית.

עמדה/פרשנות במוקד נייר העמדה

עמדת נגד

המתנגדים להצעת החלוקה של ועדת פיל בהנהגת היישוב היהודי הציעו מספר סיבות להתנגדות שלהם. אחד המתנגדים להצעה היה **זאב ז'בוטינסקי**. זבוטינסקי היה ממנהיגי הציונות הרוויזיונסטית, שדגלה בגישה אקטיביסטית ותקיפה יותר של היישוב היהודי אל מול הערבים והבריטים, וכן בליברליזם כלכלי. ז'בוטינסקי טען שויתור על חלקים מארץ ישראל הוא בגידה בחזון הציוני, וכן שלא ניתן לקיים מדינה בשטח הקטן שהוצע, מאחר ולא מדובר בגבולות ברי הגנה ואין שם מקום לקליטה של המוני היהודים באירופה הנתונים לסכנה. (ז'בוטינסקי זאב, נגד תוכנית החלוקה, פסקה 3)
התנגדות אחרת הייתה מהכיוון הפוליטי ההפוך, של אנשי **השומר הצעיר**. השומר הצעיר הייתה תנועת נוער ציונית סוציאליסטית, ונחשבת לתנועת הנוער הציונית הראשונה. כחלק מחזון סוציאליסטי-מרקסיסטי ראו בשומר הצעיר ערך בהקמת מדינה דו-לאומית בארץ ישראל, ולכן התנגדו להצעת החלוקה שלטענתם תעמיק את האיבה בין העמים ותמנע אפשרות לחיים משותפים זה לצד זה. (דרור לוי, גילוי דעת, עמ' 290)

עמדה/פרשנות נגדית/נוספת

עמדת בעד

דוד בן גוריון היה ממנהיגי תנועת העבודה, שימש כיושב ראש הנהלת הסוכנות היהודית ובפועל עמד בראש הנהגת היישוב היהודי בארץ ישראל. בן גוריון טען שהקמת מדינה יהודית קטנה יכולה לשמש כשלב ראשון בדרך להתרחבות - נתחיל במדינה קטנה ובהמשך נכבוש שטחים נוספים ונוכל להרחיב אותה. הקמה של מדינה, אפילו קטנה, תאפשר בסיס כוח צבאי, פוליטי ודמוגרפי שיאפשר את ההתרחבות הזאת בהמשך. בנוסף לכך, שטחי המדינה היהודית שהובטחו לפי הצעת הועדה הם שטחי העמקים הפוריים המאפשרים חקלאות רחבה. בהנחה ואכן תתבצע החלפת אוכלוסין והערבים החיים בשטחים אלה יעברו לשטחי המדינה הערבית, תפתח בפני היהודים אפשרות להתיישבות חקלאית רחבת היקף. (דוד בן גוריון, יומן 27/7/37, פסקה אחרונה.)

הפשרה המוסכמת

לדעתי, שני הצדדים בדילמה הביעו דברי טעם ונימוקים כבדי משקל. מצד אחד, המתנגדים שטענו שמדינה קטנה כפי שהוצעה בהצעת החלוקה לא תהיה ברת הגנה ולא תאפשר קליטה של עולים רבים צדקו, כפי שאפשר לראות בהצעת החלוקה של 1947 שהערבים פתחו מיד במלחמה עם הכרזת החלוקה והיישוב היהודי התקשה מאוד בהגנה על גבולותיו. מצד שני, הדאגה לפליטים היהודיים באירופה הייתה דאגה אמיתית, ואנו יודעים כיום מה עלה בגורלם של היהודים שלא הצליחו להימלט, ואכן החשש לחייהם והרצון להצילם גם במחיר ויתור על חבלי ארץ היה טיעון הגיוני.
לכן, לדעתי היה נכון להציע פשרה כזו - כן לקבל את הצעת החלוקה באופן עקרוני, אך להתעקש על הגדלת שטח המדינה היהודית בצורה שבה יחלקו את שטחי ארץ ישראל באופן שווה בין הערבים ליהודים, או לפחות לתת למדינה היהודית 40% משטחי הארץ. הצעה זו הייתה יכולה לאפשר מצד אחד מדינה שמסוגלת לקלוט כמות עולים רבה יותר ולהגן בצורה טובה יותר על גבולותיה, ומצד שני להקים מדינה יהודית כבר בשלב זה, עוד לפני פרוץ מלחמת העולם השנייה והשואה.
המושג שעליו אני מבסס את הפשרה שלי הוא **המנדט הבריטי**. לפי המנדט הבריטי, אותו קיבלה בריטניה מחבר הלאומים בשנת 1920, בריטניה תשלוט בארץ ישראל באופן זמני במטרה לסייע להקמת מדינה עצמאית עבור העם היהודי, תוך שמירת זכויותיהם של שאר תושבי הארץ. מאחר ובכתב המנדט התחייבו הבריטים להקים בכל ארץ ישראל מדינה עבור היהודים, ניתן היה לדרוש מהם שגם במצב של חלוקה היהודים יקבלו שטח גדול יותר מזה של הערבים.

מושגים

מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט **זאב ז'בוטינסקי** **השומר הצעיר** **דוד בן גוריון** **המנדט הבריטי**

מקורות

כץ יוסי, דצמבר 1996, "המפה - איור או מסמך", קתדרה 97, עמ' 1 במאמר/עמ' 117 בחוברת. https://files.ybz.org.il/periodicals/Cathedra/82/Article_82.6.pdf רלוונטיות: המפה שמופיעה במאמר היא הצעת החלוקה מתוך דו"ח ועדת פיל עליו אני כותב את נייר העמדה. מהימנות: המאמר פורסם בקתדרה - כתב עת היסטורי מכובד ומוכר.
ז'בוטינסקי זאב, תש"ח, נגד תוכנית החלוקה, כתבי ז'בוטינסקי כרך ה': נאומים 1920-1947 הובא בפרוייקט בן יהודה, פסקה 3 בדברי מר ז'בוטינסקי. https://benyehuda.org/read/16503 רלוונטיות: מביא את הנימוק ההיסטורי עליו אני כותב. מהימנות: מקור ראשוני המובא מתוך כתבי ז'בוטינסקי עצמו.
לוי דרור וישראל רוזנצווייג, 1956, גילוי דעת נגד תוכנית החלוקה, ספר השומר הצעיר כרך א', עמ' 290. רלוונטיות: מביא את הנימוק ההיסטורי עליו אני כותב. מהימנות: מקור ראשוני המובא בתוך ספר מחקר מוכר העוסק ובנושא.
דוד בן גוריון, 1937, יומן - מלא 27/7/37, ארכיון בן גוריון, פסקה אחרונה. https://bengurionarchive.bgu.ac.il/en/node/5991 רלוונטיות: מביא את הנימוק ההיסטורי עליו אני כותב. מהימנות: מקור ראשוני המובא מתוך כתבי בן גוריון עצמו.
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור
שם המחבר/ים, תאריך הפרסום, שם המקור, מקום הפרסום, מיקום בתוך המקור, הסבר על מהימנות והרלוונטיות המקור